

Руслана Романишин,

кандидат педагогічних наук, доцент
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
(м. Івано-Франківськ)

Ruslana Romanyshyn,

Candidate of Sciences (Pedagogy), Associate Professor
State Higher Educational Institution
«Vasyl Stefanyk Precarpathian National University»
(Ivano-Frankivsk)

УДК 3733:51
ББК 74.262

ПРОБЛЕМИ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ ДО ШКОЛИ У ГІРСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

PROBLEMS OF LOGICAL-MATHEMATICAL PREPARATION OF CHILDREN FOR SCHOOL IN THE HIGHLANDS

У статті розглядаються питання підготовки дітей до школи у гірській місцевості, зокрема їх логіко-математичного розвитку. Визначаються можливі напрямки співпраці з боку дитячих садків, школи та батьків.

Ключові слова: підготовка дітей до школи, логіко-математичний розвиток, дитячий садок, робота з батьками, гірська місцевість, підготовчі групи.

The article deals with the preparation of children for school in the highlands, including their logical and mathematical development. Possible areas of cooperation on the part of kindergartens, schools and parents are identified.

Keywords: preparation of children for school, logical-mathematical development, kindergarten, work with parents, the highlands, preparatory groups.

В статье рассматриваются вопросы подготовки детей к школе в горной местности, в частности их логико-математического развития. Выделяются возможные направления сотрудничества со стороны детских садов, школы и родителей.

Ключевые слова: подготовка детей к школе, логико-математическое развитие, детский сад, работа с родителями, горная местность, подготовительные группы.

Постановка проблеми. В сучасних умовах розвитку українського суспільства особливе місце відводиться розвитку підростаючого покоління. Підвищення якості освіти, зокрема початкової – одне з актуальних завдань всього європейського простору. У цій площині проблема розвитку та вдосконалення шкільної освіти, яка спрямована на особистий розвиток дитини та її адаптації до школи є актуальною. На особливу увагу заслуговує питання підготовки дітей до школи у гірській місцевості.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми становлення та особливостям функціонування закладів освіти у гірській місцевості присвячені праці К. Малицької, О. Савченко, С. Скворцової, В. Сухомлинського, В. Хруща, І. Червінської. Питання визначення готовності дітей до школи розглянуті у працях психологів А. Антонова, Г. Антонова, І. Антонова, О. Боговарова, Є. Бугрименко Л. Венгер, М. Гінзбург, Ю. Гільбух, Н. Гуткіна, Л. Кондратенко, С. Коробко, К. Поліванова, О. Проскура та ін.

Формування концептуальних засад підготовки дітей до шкільного навчання представлені у працях педагогів і психологів Ш. Амонашвілі, Л. Артемової, І. Бежа, А. Богуш, Т. Бондаренко, Л. Виготського, Е. Вільчковського, В. Давидова, О. Дусавицького, Д. Ельконіна, О. Усової, Г. Цукерман та ін.

Мета статті показати особливості підготовки дітей до школи в селах гірської місцевості та зосередити увагу на логіко-математичній освіті майбутніх першокласників.

Виклад основного матеріалу. Аналіз дослідження, яке проводилося Українським інститутом соціальних досліджень імені Олександра Яременка на замовлення Дитячого Фонду Об'єднаних Націй в Україні (ЮНІСЕФ) упродовж 2006–2007 рр. у рамках проекту “Забезпечення розвитку дітей молодшого віку через навчання батьків у гірських селах Івано-Франківської області” засвідчив, що зменшення народжуваності упродовж 1991–2003 рр. на 35,2 % стало причиною закриття ряду дошкільних закладів. Це призвело до низки проблем, пов'язаних з гармонійною та якісною підготовкою дітей до початкової школи.

На даний момент охоплення дітей гірських районів дошкільним вихованням становить близько 51 %. Таким чином, проблема сучасного соціально-культурного життя дітей, що проживають у гірській місцевості, а також проблема їх освіти все частіше стають предметом обговорення на різних рівнях.

Результати психолого-педагогічних досліджень переконливо доводять, що успішне навчання у початковій школі залежить від повноцінного розвитку дитини у дошкільному віці та готовності дитини до школи [3]. На думку дитячого психолога Л. Венгера "бути готовим до школи – не означає уміти читати, писати і рахувати, бути готовим до школи – означає бути готовим усьому цього навчитися" [2, с.152].

Для повноцінної підготовки до школи Департаментом загальної середньої та дошкільної освіти МОН України було розроблено програму для дітей 5-ти річного віку "Впевнений старт". Її реалізація покладена на дошкільні заклади освіти. Однак, у ряді гірських сіл спостерігається відсутність дитячих садків, та значна віддаленість гірських сіл від населених пунктів, де вони знаходяться. Таким чином, виконання програми покладено на школу та батьків.

У більшості шкіл з вересня працюють підготовчі групи (тричі на тиждень), однак і це не вирішує проблеми, оскільки ряд батьків не мають змоги відводити дітей на такі заняття, посилаючись на "незручний час" роботи підготовок та власною зайнятістю. Проте, під час опитування самі батьки зазначають, що вважають необхідністю готувати дитину до школи, а серед напрямків підготовки виділяють наступні аспекти: опанування елементарними знаннями з математики, читання, письма та засвоєння нової соціальної ролі школяра [5, с. 38].

Психолого-педагогічні дослідження показали, що дітям, які не відвідували дитячий садок, іноді важко знайти порозуміння у шкільному колективі. У таких малюків уміння спілкуватися ще не сформоване. Можуть виникати непорозуміння з однокласниками. На думку психологів це один з негативних факторів, який може стати на заваді дитині успішно адаптуватися до школи, спілкуватися з однолітками та виконувати роль учня [3].

Що стосується логіко-математичної підготовки, то слід зазначити, що навчання математики в 1-му класі базується на результатах дошкільної підготовки дитини, які визначені державними нормативними документами: Базовим компонентом дошкільної освіти та програмою розвитку дітей старшого дошкільного віку "Впевнений старт". У програмі серед показників логіко-математичного розвитку дошкільнят зазначені наступні аспекти:

- уміти розрізняти розташування предметів у просторі (вгорі, внизу, ліворуч, праворуч, попереду, позаду, посередині) та визначати напрямок руху (вперед, назад, наліво, направо);
- навчитися визначати розташування предметів відносно себе і будь-якого предмета, за просторовим розміщенням на площині (на столі, в зошиті);
- уміти визначати відстань, диференціювати поняття: далеко, близько, поруч, подалі;
- формувати та розширювати знання про одиниці часу: хвилина, година, доба (частини доби – ранок, день, вечір, ніч), тиждень (назви днів тижня, їх послідовність), місяць (назви 12 місяців, їх послідовність), рік (пори року – весна, літо, осінь, зима);
- вчити диференціювати та правильно вживати часові поняття: зараз, згодом, раніше, пізніше, сьогодні, завтра, вчора, швидко, повільно тощо;
- ознайомлювати з різними видами годинників та календарів та вчити користуватися ними;
- уміти порівнювати предмети за висотою, вагою, шириною, довжиною, товщиною, загальною величиною, здійснювати класифікацію предметів за визначеними параметрами;
- ознайомитися з основними одиницями вимірювання довжини (см, м), маси (кг), об'єму (л); сформувати навички з вимірювання величин, з якими дитина зустрічається у житті за допомогою умовної мірки;
- уточнювати та розширювати уявлення про геометричні фігури, їх властивості (площинні: круг, овал, трикутник, квадрат, прямокутник, багатокутник, об'ємні: куля, куб, циліндр, конус).
- уміти називати числа від 1 до 10, від будь-якого числа до 10, від 10 до будь-якого числа, розрізняти пряму та зворотну, кількісну та порядкову лічбу;
- ознайомлення з цифрами (1 – 9 (0)) та їх написанням;
- уміти встановлювати відповідність між цифрою та відповідною кількістю множин;
- ознайомлення з властивостями натурального ряду чисел;
- ознайомлення зі складом чисел з одиниць та двох менших (у межах 10);
- уміти порівнювати дві множини за кількістю і визначати відношення «на скільки більше?», «на скільки менше?», «порівну», «стільки ж» встановлювати рівність з нерівності;
- уміти використовувати знаки плюс (+), мінус (-), дорівнює (=);
- уміти виконувати дії додавання і віднімання, розв'язання нескладних арифметичних та логічних задач і прикладів;
- вчити використовувати початкові логічні прийоми, пов'язані з формуванням елементарних математичних понять;
- будувати найпростіші висловлення за допомогою зв'язок «і», «чи», «якщо, то», «ні»;
- формувати інтерес до логіко-математичної діяльності, використовувати знання у повсякденному житті [4].

Як бачимо з вищезазначеного рівень знань, які має одержати дитина у дошкільному закладі є вагомою основою подальшого успішного навчання у школі. Одержати такі знання самостійно без допомоги з боку садка, підготовчої групи, або батьків дитина не може.

У ряді гірських сіл при школах є дошкільні групи і у них ведеться робота за дошкільними програмами: ігрова, зображувальна діяльність (ліплення з пластиліну, аплікації з кольорового паперу, малювання крейдою), розвиток мовлення та логіко-математичних здібностей. У таких умовах діти проходять адаптацію в дитячому колективі, вчаться співвідносити власні бажання з бажаннями інших, враховувати інтереси та запити однолітків, опановують елементарні навички колективної співпраці [5, с. 47].

З метою організації ефективної підготовки дошкільників до навчання та розвитку інтелектуальних здібностей педагогами було розроблено наступні поради для батьків:

- необхідно враховувати індивідуально-психологічні особливості дитини;
- розвивати мовлення й збагачувати словниковий запас;
- розвивати інтелект дитини;
- попереджувати виникнення страхів у дитини, пов'язаних із навчальною діяльністю [1, с.72].

Не менш важливою у цьому напрямку є безпосередня підготовка самих батьків, а надання послуг з дошкільної освіти Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка пропонує здійснюватися такими способами:

- відкриття традиційних (державних, приватних, громадських) та альтернативних дошкільних закладів (центрів розвитку дитини, дитячих садочків сімейного типу тощо) з огляду на потреби, можливості та специфіку місцевих громад;
- організація та проведення консультацій і навчань для батьків у межах існуючих закладів початкової та середньої освіти;
- організація навчальних програм для батьків і дітей, ініційованих громадськими, релігійними організаціями та місцевими громадами (у формі, яка задовольняє потреби громади, використовує її можливості та залучає фахівців на волонтерських засадах) [5, с. 13].

Робота з батьками ведеться у напрямку ознайомлення з їх обов'язками та підготовки дитини до школи. У цій діяльності застосовують різні форми: групові зібрання батьків, індивідуальні консультації, дні відкритих дверей (батьки разом з дітьми відвідують відкриті уроки та заняття в початкових класах), організація свят першого, останнього дзвоника і тематичних свят (день матері) та самодіяльних концертів. Але це не компенсує відсутності дошкільної освіти та системного навчання батьків [5, с. 38].

Висновки. Як бачимо, окремі географічні, так і соціальні аспекти накладають відбиток на становлення дошкільної і початкової освіти у гірській місцевості. З метою вирішення цих проблем доцільно організувати гармонійну роботу дитячих садків груп підготовки та центрів розвитку дитини з метою надання методичної та практичної допомоги майбутнім школярам та їх батькам.

Перспективи подальших пошуків дослідження. У перспективі передбачається проведення дослідження проблеми формування математичної готовності дитини до школи в умовах гірської місцевості.

1. Бондаренко Т. Проблеми підготовки дітей до школи в історії зарубіжної і вітчизняної педагогічної думки / Тетяна Бондаренко // Рідна шк. – 2003. – № 9. – С. 70–73.
2. Венгер Л. А. Венгер Л. А. Чи готова ваша дитина до школи? / Л. А. Венгер, Л. А. Венгер. – М.: Просвещение, 1994. – 189с.
3. Підготовка до школи. Статті для батьків, поради ... [електронний ресурс]. – Режим доступу : posnauko.com.ua/parents/.../podgotovka-k-shkole-2/
4. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт». – 99 с. [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/>
5. Розвиток дітей молодшого віку в гірських селах Івано-Франківської області: участь родини та громади. Аналітичний звіт. – К., 2007. – 144 с.